Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ieguldījums Direktīvas par savvaļas putnu aizsardzību un Dzīvotņu direktīvas derīguma pārbaudē"

(2016/C 051/10)

Ziņotājs: *Roby BIWER* (PSE/LU), Betemburgas (*Bettembourg*) pašvaldības padomes loceklis

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Vispārīga informācija

1. uzsver, ka pašlaik viens no lielākajiem uzdevumiem vides jomā ir līdz 2020. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības un dabisko dzīvotņu izzušanu, kā arī ekosistēmu pakalpojumu pasliktināšanos un panākt pretēju procesu;

2. atgādina, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Putnu direktīvas ([1]) un Dzīvotņu direktīvas ([2]) ("Dabas direktīvu") attiecīgajiem apsvērumiem vides kvalitātes saglabāšana, aizsardzība un uzlabošana ir viens no būtiskiem Kopienas mērķiem un atbilst vispārējām interesēm un ka savvaļas sugu populācijas un to dzīvotņu samazināšanās rada nopietnus draudus dabīgās vides saglabāšanai;

3. pauž bažas par to, ka saskaņā ar jaunākajiem pētījumiem, piemēram, ziņojumu par vides stāvokli Eiropas Savienībā ([3]), nevar cerēt, ka, pamatojoties tikai uz līdz šim veiktajiem vai plānotajiem pasākumiem, izdosies sasniegt 2020. gada mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā, ko 2010. gada 25. un 26. martā apstiprināja arī Eiropadome;

4. piekrīt pieņēmumam, ko Eiropas Komisija ir izteikusi Eiropas bioloģiskās daudzveidības stratēģijā ([4]), proti, ka ir būtiski pilnībā īstenot Dabas direktīvas, lai apturētu bioloģiskās daudzveidības izzušanu un sasniegtu stratēģijas mērķus;

5. norāda, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska loma Dabas direktīvu īstenošanā, un ir pārliecināta, ka tāpēc Eiropas Reģionu komitejai ir īpaša pieredze saistībā ar Dabas direktīvām;

6. tādēļ vēlas dalīties ar savu īpašo pieredzi Dabas direktīvu jomā, lai, izmantojot savas politiskās pilnvaras, to iekļautu pašreizējā derīguma pārbaudes procesā ([5]), ko veic Eiropas Komisija, un pauž sekojošu viedokli par atsevišķiem Eiropas Komisijas izvirzītajiem jautājumiem;

Nozīme

7. uzskata, ka Dabas direktīvu pamatā esošie apsvērumi un mērķi joprojām ir aktuāli un Dabas direktīvas ir būtiskas, lai aizsargātu sugas un to dzīvotnes, kā arī biotopus Eiropas Savienībā;

8. uzsver, ka Dabas direktīvās ir ņemti vērā visi galvenie apdraudējumi sugām, to dzīvotnēm un biotopiem Eiropas Savienībā;

([1]) Direktīva 2009/147/EK (OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.).
([2]) Direktīva 92/43/EEK (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).
([3]) COM(2015) 219 final.
([4]) COM(2011) 244 final.
([5]) Sk. Eiropas Komisijas pilnvaras: http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/Mandate%20for%20Nature%20Legislation.pdf

9. pauž īpašas bažas par to, ka pašreizējie Dabas direktīvu noteikumi vēl nav pilnībā ieviesti visās dalībvalstīs, un norāda, ka bieži vien daļēji vēl trūkst juridiskās drošības *Natura 2000* teritorijām un nav izstrādāti pārvaldības plāni, un nav īstenoti konkrēti aizsardzības pasākumi, un aicina ciešāk iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības šo uzdevumu veikšanā;

10. norāda, ka Dabas direktīvu mērķis ir nodrošināt visvairāk aizsargājamajām sugām, to dzīvotnēm un biotopiem augsta līmeņa aizsardzību visās politikas jomās un ka tādēļ turpmākais uzdevums ir dabas aizsardzības aspektus ciešāk iekļaut citās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecības politikā, jo tajās šie aspekti vēl pietiekoši nav ņemti vērā;

11. šajā saistībā uzsver, ka Dabas direktīvas ir ļoti būtiskas, lai sugas, to dzīvotnes un biotopus aizsargātu no spiediena un apdraudējuma, ko vietējā un reģionālajā līmenī rada dzīvotņu izzušana un sadrumstalotība, piesārņojums un svešzemju dzīvnieku un augu sugu izplatība;

Efektivitāte

12. atzīst, ka ievērojami ir uzlabojies sugu, to dzīvotņu un biotopu stāvoklis tajās jomās, kurās Dabas direktīvas ir īstenotas ([6]), un tāpēc uzskata, ka Dabas direktīvu mērķus var nodrošināt ar to pilnīgu īstenošanu;

13. uzsver, ka daudzi konkrēti piemēri ziņojumā par dabas stāvokli Eiropas Savienībā liecina, ka dalībvalstīm un vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir ievērojama loma sugu un dzīvotņu aizsardzībā;

14. pauž nopietnas bažas par to, ka panākumi, kas gūti, īstenojot Dabas direktīvas ar mērķi nodrošināt sugu un dzīvotņu aizsardzību, ir ierobežoti un nepilnīgi, jo attiecībā uz vairākumu sugu un dzīvotņu veidu saglabāšana vēl joprojām ir nepietiekama un pastāv draudi, ka ievērojamai daļai stāvoklis var pat pasliktināties;

15. turklāt norāda, ka bioloģiskajā daudzveidībā ārpus jomām, kuras aizsargā saskaņā ar Dabas direktīvām, nav vērojama pozitīva attīstība līdzīgi kā *Natura 2000* teritorijās, un par to liecina plaši izplatītu putnu sugu krasa samazināšanās;

16. pauž pārliecību, ka dažādo ieinteresēto personu debates saistībā ar dažām sugām, kas iespējami var nodarīt kaitējumu, var risināt, paredzot viennozīmīgus noteikumus pārvaldības plānos, kuros, no vienas puses, ir noteikti rīcības standarti un, no otras puses, kuru pamatā ir gan atbilstoši finansiāli, gan personāla resursi, ar mērķi garantēt sabiedrības veselību un sabiedrības drošību un novērst nopietnu kaitējumu un nodrošināt kompensāciju nenovēršama kaitējuma gadījumos;

17. aicina Eiropas Komisiju, kā arī dalībvalstis atbalstīt vietējās un reģionālās pašvaldības Dabas direktīvās paredzēto noteikumu pilnīgā īstenošanā; tas īpaši attiecas uz *Natura-2000* teritoriju apstiprināšanu un to statusa juridisko nodrošināšanu, kā arī konkrētu saglabāšanas mērķu noteikšanu saistībā ar praktiskiem saglabāšanas un atjaunošanas pasākumiem sugu un dzīvotņu aizsardzībai, un nepieciešamo finanšu līdzekļu piešķiršanu, kā arī – lai risinātu finansējuma trūkumu un vienkāršotu piekļuvi esošajiem finansējuma avotiem ([7]);

18. rosina Eiropas Komisiju pieņemt efektīvākas vadlīnijas īstenošanai un atjaunināt jau pastāvošās vadlīnijas, lai tās būtu viegli saprotamas un būtu pieejamas dažādās dalībvalstu valodās, izmantojot vienotu interneta portālu ([8]), atbilstu pastāvošajai judikatūrai un attiecīgi ņemtu vērā dažādu nozaru īpatnības;

([6]) Sk. COM(2015) 219 final.
([7]) Skat. CdR 112/2010 fin; arī CdR 8074/2013.
([8]) Sk. RK ziņojumu "Teritoriālās ietekmes novērtēšana", 2015.

19. aicina Eiropas Komisiju piešķirt lielāku prioritāti informācijai, izglītībai un izpratnes veicināšanai, jo īpaši par dabas saglabāšanas un *Natura 2000* teritoriju lietderību, un, piemēram, esošo Eiropas Vides aģentūras *Natura 2000 viewer* izvērst par plašu ģeogrāfisku tiešsaistes informācijas sistēmu, kas sabiedrību, plānotājus, zemes lietotājus un citus dalībniekus sistemātiskā veidā informē par visiem aspektiem, kas saistīti ar Dabas direktīvu īstenošanu attiecībā uz atsevišķām *Natura 2000* teritorijām;

20. tāpēc ir pārliecināta, ka konstatētie trūkumi un satraucošais stāvoklis attiecībā uz daudzu sugu un dzīvotņu veidu saglabāšanu nav uzskatāmi par Dabas direktīvu neefektivitātes sekām; šīs direktīvas ir sevi pierādījušas kā ļoti efektīvi instrumenti bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai;

Lietderība

21. norāda, ka bioloģiskās daudzveidības saglabāšana pirmām kārtām ir sabiedrisks uzdevums, kas ir jāpilda, jo jānodrošina ilgtspējīgs, proti, stabils un vispārēji piemērojams, ekonomikas un dzīves veids;

22. uzsver, ka Eiropas Komisijas rīkotajā sabiedriskajā apspriešanā ([9]) mazie un vidējie uzņēmumi nav ierindojuši Dabas direktīvas starp tiem desmit tiesību aktiem, kas rada vislielākās izmaksas;

23. pauž nožēlu, ka plānotājiem, zemes lietotājiem un citām svarīgām jomām dažkārt ir radušās nevajadzīgas izmaksas, kuru cēlonis ir aizkavēšanās un nepilnības *Natura-2000* teritoriju apstiprināšanā; tomēr vienlaikus norāda, ka vietējo un reģionālo pašvaldību dažādās izmaksas var izskaidrot ar to, ka sugu un dzīvotņu daudzveidība, kā arī attiecīgi nepieciešamie dabas aizsardzības pasākumi reģionos var būt atšķirīgi;

24. uzsver, ka daudzas *Natura 2000* teritorijas sniedz nozīmīgus un finanšu izteiksmē aprēķināmus ekosistēmas pakalpojumus vietējā un reģionālajā līmenī ([10]), piemēram, veselības aprūpe, CO_2 uzglabāšana, plūdu aizkavēšana, ūdens attīrīšana, gaisa tīrības uzturēšana vai augsnes erozijas novēršana;

25. norāda, ka pašreizējie pētījumi ([11]) apliecina, ka vietējā un reģionālajā līmenī pastāv lieliska izmaksu un ieguvumu attiecība, jo vides, sociālie un ekonomiskie ieguvumi ievērojami pārsniedz Dabas direktīvu īstenošanas izmaksas;

26. atzīmē *Natura 2000* tīkla sniegtās iespējas saistībā ar darbvietu un ienākumu radīšanu videi nekaitīga tūrisma un atpūtas nozarē. Uzsver, ka šajā sakarā īpaša nozīme ir jaunu uzņēmējdarbības iespēju radīšanai mazāk attīstītos lauku apvidos;

27. tādēļ uzskata: lai arī Dabas direktīvu īstenošana likumsakarīgi ir saistīta ar izmaksām, tās ir nepieciešamas, lai ilgtspējas vārdā nodrošinātu nepieciešamo bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, un šīs izmaksas ir samērīgas salīdzinājumā ar šo direktīvu sniegtajiem daudz lielākajiem ieguvumiem, kas tikai daļēji ir izmērāmi finansiālā izteiksmē;

Saskaņotība

28. pauž pārliecību, ka katra no abām Dabas direktīvām ir lielisks piemērs koncentrētiem, saprotamiem, pretrunas nesaturošiem, sistemātiski strukturētiem un līdz ar to kopumā mērķtiecīgiem tiesību aktiem;

29. uzskata, ka arī abas Dabas direktīvas kopā ir veiksmīgi tiesību aktu instrumenti, jo abas darbojas līdzīgā veidā bez savstarpējām pretrunām un viena otru lietderīgi papildina tajās iekļauto konkrēto aizsardzības noteikumu ziņā, lai kopā veidotu aizsardzības režīmu *Natura 2000*;

([9]) Sk. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-188_lv.htm

([10]) *Brink/Badura/Bassi/et al., Estimating the Overall Economic Value of the Benefits provided by the Natura 2000 Network*, 2011.

([11]) ES ziņojumi liecina, ka visu *Natura 2000* teritoriju īstenošana dalībvalstīm izmaksātu apmēram 6 miljardus EUR gadā; savukārt tiek lēsts, ka ar šīm teritorijām saistīto ekosistēmas pakalpojumu vērtība ir līdz 300 miljardiem EUR un ir iespējami 8 miljoni darbvietu.

30. pieņem, ka Dabas direktīvas ir saskanīgas arī ar citiem ES tiesību aktiem vides jomā, un šajā sakarā norāda uz Ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) direktīvas grozījumiem, kas tika izdarīti ar šo mērķi ([12]); vienlaikus rosina dalībvalstis, kā arī vietējās un reģionālās pašvaldības labāk koordinēt dažādu vides tiesību aktu īstenošanu un, piemēram, virzīt uz priekšu atļauju piešķiršanas procedūru, uzraudzības pasākumu un ziņošanas prasību integrāciju;

31. uzskata, ka, vides aizsardzības apsvērumu dēļ un lai izvairītos no nevajadzīgām izmaksām, varētu būt lietderīgi uzlabot to plānošanas procesu saskaņošanu, kas noteikti Dabas direktīvā un Ūdens pamatdirektīvā un attiecīgos gadījumos IVN direktīvā ([13]) un Stratēģiskā vides novērtējuma (SVN) direktīvā ([14]);

32. aicina dalībvalstis sadarboties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un tās atbalstīt jaunu vides tiesību aktu, piemēram, ES Regulas par invazīvām svešzemju sugām, īstenošanā ([15]);

33. uzskata: lai gan Dabas direktīvas ir labi iekļāvušās pārējos ES vides tiesību aktos, attiecībā uz šo direktīvu mērķu sasniegšanu problemātiski ir tas, ka Eiropas Savienības citas nozaru politikas, piemēram, kopējā lauksaimniecības politika, kopējā zivsaimniecības politika vai enerģijas un transporta politika vēl joprojām nesniedz pietiekamu ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ([16]);

34. uzskata, ka Eiropas Komisijas starpposma ziņojumā par Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem būs jāiekļauj pienākums visus projektus, ko finansē ES, pārbaudīt no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas skatpunkta ([17]);

35. lai nodrošinātu sugu un dzīvotņu aizsardzību ārpus *Natura 2000* teritorijām un to sugu aizsardzību, kas nav pakļautas stingram aizsardzības režīmam, aicina Eiropas Komisiju arī saskaņā ar Eiropas bioloģiskās daudzveidības stratēģiju iesniegt priekšlikumu par tiesisko regulējumu, lai aizkavētu neto zaudējumus bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā ([18]);

36. ir pārliecināta, ka Dabas direktīvu saturs ir piemērots, lai sasniegtu tajās noteiktos mērķus; tomēr ir vajadzīgi papildu centieni, lai novērstu bioloģiskajai daudzveidībai kaitējošas darbības politikas jomās, kuras neaptver Dabas direktīvās noteiktie pasākumi;

ES pievienotā vērtība

37. atzīst, ka Dabas direktīvas ir ievērojami veicinājušas saskaņotāku un efektīvāku pieeju dabas un sugu aizsardzībai un augstākus minimālos standartus šajās tiesību jomās dažādu ES dalībvalstu reģionos;

38. norāda, ka sugu un dzīvotņu daudzveidība Eiropā ir pārrobežu jautājums un tā ir nevienmērīgi sadalīta, un tādēļ, lai tās efektīvi aizsargātu pāri dalībvalstu robežām, ir vajadzīga ES mēroga pieeja, kas koordinē dalībvalstu centienus;

39. atgādina, ka Dabas direktīvas ir būtisks instruments, kas jāīsteno, lai Eiropas Savienība varētu izpildīt starptautiskās saistības saskaņā ar Konvenciju par bioloģisko daudzveidību un citiem starptautiskiem nolīgumiem, piemēram, Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību (Bernes konvenciju) un Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību un tādējādi pozitīvi ietekmēt arī bioloģisko daudzveidību un dzīvo dabu gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās robežām;

40. pauž pārliecību, ka Dabas direktīvas ievērojami ir veicinājušas to, ka dalībvalstīs ir izveidoti vienoti juridiskie aizsardzības standarti un līdz ar to ekonomikas dalībniekiem ir nodrošināts skaidrs satvars un vienlīdzīgi konkurences apstākļi Eiropas vienotajā tirgū;

([12]) Direktīva 2014/52/ES (OV L 124, 25.4.2014., 1. lpp.).
([13]) Direktīva 2000/60/EK (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.).
([14]) Direktīva 2001/42/EK (OV L 197, 21.7.2001., 30. lpp.).
([15]) Regula (ES) Nr. 1143/2014 (OV L 317, 4.11.2014., 35. lpp.).
([16]) Skat. CdR 112/2010 fin; CdR 22/2009 fin; kā arī RK ziņojumu "Teritoriālās ietekmes novērtēšana", 2015 (konflikti ar reģionālo politiku).
([17]) Sk. CdR 4577/2013 fin.
([18]) Sk. CdR 4577/2013 fin; EP rezolūcija 2011/2307 (INI).

41. tomēr uzsver, ka vairāk nekā jebkad ir vajadzīgi vienoti tiesību akti Eiropas Savienības līmenī, lai sasniegtu mērķus, kas noteikti ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā un starptautiskajās konvencijās, un Dabas direktīvas tam ir lielisks pamats;

Noslēguma piezīmes

42. pauž pārliecību, ka iespējamās problēmas saistībā ar sugu un dzīvotņu aizsardzību nav saistītas ar pašām Dabas direktīvām, bet gan – parasti – ar to īstenošanu vietējā, reģionālā un dalībvalstu līmenī;

43. uzskata, ka šo iemeslu dēļ Dabas direktīvu atvēršana pārskatīšanai nav ieteicama, un arī tāpēc, ka sākotnējās neskaidrības, kas radās, interpretējot direktīvas, tagad ir noskaidrotas, galvenokārt caur Eiropas Savienības Tiesu;

44. uzskata, ka Dabas direktīvu pārskatīšana nav atbalstāma arī tādēļ, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir vajadzīgs laiks, lai īstenotu saskaņā ar šīm direktīvām iespējamos un paredzētos, bet vēl nerealizētos pasākumus, piemēram, vēl joprojām neizstrādātos apsaimniekošanas plānus, un vēl efektīvāk izmantotu direktīvu potenciālu;

45. arī ņemot vērā Dabas direktīvu dažādo piemērotāju intereses, pauž lielas bažas, ka gadījumā, ja pastāvošos tiesību aktus atvērtu pārskatīšanai, vispirms varētu draudēt ilgstošas diskusijas starp sabiedrības dalībniekiem, uz kuriem attiecas tiesību akti, un tam varētu sekot gadu desmitiem ilgs juridiskās nenoteiktības laikposms;

46. pauž bažas par atsevišķu *Natura 2000* tīklā iekļauto teritoriju iznīcināšanu un putnu un citu dzīvnieku sugu nelikumīgas nonāvēšanas un sagūstīšanas līdzšinējiem apmēriem, un pauž pārliecību, ka ir vajadzīgi lielāki pūliņi visos pārvaldības līmeņos, lai uzraudzītu un panāktu Dabas direktīvās noteikto prasību ievērošanu;

47. tādēļ uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai Eiropas Komisija nopietni uztver savu uzdevumu uzraudzīt Savienības tiesību aktu ievērošanu, un šajā sakarā aicina Eiropas Komisiju nopietni uztvert sūdzības par Savienības tiesību aktu piemērošanu un nekavēties uzsākt attiecīgās pārkāpuma procedūras;

48. iesaka Eiropas Komisijai derīguma pārbaudes procesu kopumā izmantot tam, lai uzsvērtu, cik svarīgi ir dalībvalstīs vēl labāk īstenot Dabas direktīvas, un atzinīgi vērtē visus pasākumus, ko veic dalībvalstis, lai īstenošanā iesaistītu vietējās un reģionālās pašvaldības.

Briselē, 2015. gada 4. decembrī

Eiropas Reģionu komitejas priekšsēdētājs

Markku MARKKULA